

І.В. Кушнар'юв

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ В ІСПАНІЇ: ХАРАКТЕРНІ ПРОЯВИ ТА НАПРЯМКИ БОРОТЬБИ

Аналізується політична корупція у країнах Південної Європи на прикладі Іспанії. Акцентується на взаємозв'язку між політичною корупцією та затяжною фінансово-економічною кризою, яка розпочалася у 2008 році. Констатовано, що Іспанія належить до висококорумпованих країн ЄС, хоча за останні п'ять років було зроблено багато законодавчих новацій для призупинення руйнівного впливу політичної корупції. Привертається увага до надвисокого рівня готовності населення до корупції, проблем прозорості фінансування політичних партій, падіння авторитету інституту монархії через корупцію в середовищі династії Трастамара. Констатується істотний вплив корупції на державне та приватне життя в Іспанії.

Ключові слова: корупція, політична корупція, Іспанія, Народна партія.

Проблема політичної корупції більшою чи меншою мірою характерна для усіх держав. Одні з них твердо стоять на шляху викорінення цього соціального зла, інші – перевели корупцію у ранг національної традиції. Досвід перших заслуговує на вивчення для можливого урахування у визначенні оптимальної національної антикорупційної програми; помилки ж другої групи держав цікаві з точки зору з'ясування мотиваційних чинників збереження корупційної практики. Іспанія відноситься до тих держав, які демонструють виразні приклади сучасної політичної корупції, водночас намагаючись поки що без особливого успіху викоринити її. Прийнята низка важливих нормативно-правових актів, відбуваються судові процеси над політичними корупціонерами тощо. Втім вагомих результатів у боротьбі з політичною корупцією поки що не досягнуто. І це на тлі масштабної соціально-економічної кризи, яка від 2008 р. «лихоманить» Іспанію. З'ясувати, які ж зміни проводяться, які з них результативні або ж ні, є цікавим дослідницьким завданням, з огляду на проведення можливих паралелей між Україною та Іспанією в площині запобігання політичній корупції.

Вивчення цієї проблематики є новим завданням для вітчизняної політичної науки. Комплексних досліджень політичної корупції в Іспанії (чи комплексних досліджень політичної корупції в країнах Південної Європи) у вітчизняній політології проведено не було. Інформація вкраплена в тематично близькі порівняльні дослідження, де Іспанія фігурує серед них інших держав щодо: сутності політичної корупції (Г. Кохан); особливості протидії політичній корупції у країнах ЄС (О. Дульський, Л. Тіньков). Тому наше дослідження в основному базувалося на інформації, оприлюднюваній в іспанських і європейських медіа, дослідженнях Transparency International, розробках зарубіжних дослідників (Д. Дела Порта, А. Ванучі та ін.).

Іспанія належить до тих держав ЄС, які уособлюють увесь комплекс проблем, зумовлених глобальною економічною кризою, що розпочалася у 2008 р. Ця держава постраждала від кризи чи не найсильніше серед держав-учасниць ЄС. Зокрема, показники безробіття в окремих частинах Іспанії (наприклад, Андалусії) є найвищими в межах ЄС (безробіття по країні за даними Eurostat збільшилося з 8,2 % (2007 р.) до 22,1 % (2015 р.)). За висновками Transparency International, зробленому в спеціальному звіті щодо держав ЄС (2012 р.), корупція в політиці та економіці найбільше уражує саме країни Південної Європи (Іспанія, Португалія, Греція, Італія) та є причиною їх виходу зі затяжної кризи [1].

Очевидний взаємозв'язок між політичною корупцією та затяжною кризою у країнах регіону.

До соціально-економічних додалася низка політичних проблем, особливо після парламентських виборів 2015 р. Ці вибори проходили на тлі триваючої економічної кризи, корупційних скандалів, що зачепили правлячу на той момент Народну партію (Partido Popular), і засвідчили зростання недовіри до традиційних об'єднань громадян. Був сформований найфрагментованіший іспанський парламент; жодна зі сил не була спроможна сформуванню коаліції. За висновками експертів [5], після цих виборів Іспанія в той час опинилася «на порозі політичної кризи» (300 днів у країні не було уряду, партії не могли дійти згоди щодо кандидатури майбутнього прем'єр-міністра, новообраний парламент був розпущений, а 26.06.2016 р. були проведені повторні вибори).

Корупція всіх типів стала візитівкою Іспанії в світі, майже нарівні з фламенко чи коридою. В опитуваннях громадської думки близько половини опитаних іспанців традиційно називають корупцію «проблемою №1». Дослідники Д. Дела Порта та А. Ванучі зауважують: Іспанія належить до висококорумпованих країн світу [2, с. 16]. Як свідчать дані, оприлюднені експертами Єврокомісії (лютий 2014 р.) щодо корупції в країнах ЄС, в Іспанії є надвисокий рівень готовності населення до корупції – 95 %; 63 % іспанців засвідчують, що корупція істотно впливає на їх життя; 87 % сумніваються у прозорості фінансування політичних партій [15].

Саме корупцію експерти (зокрема, Transparency International) називають однією з головних причин кризи в країнах Південної Європи. Так, в доповіді Transparency International, в якій розглянуто ситуацію в європейських державах, відзначається, що в Іспанії (як і в Греції, Іспанії, Італії та Португалії) «більше неможливо заперечувати зв'язок між фінансовою та бюджетною кризою, що тривають, і глибоко вкоріненими проблемами недостатньої звітності про бюджетні витрати, неефективність і зловживання в сфері держуправління, які не контролюються і не караються» [6].

Проведені опитування засвідчують: 88 % іспанців сильно стурбовані різким збільшенням корупції в своїй країні починаючи від початку економічної кризи-2008, і вважають цю проблему дуже серйозною. 93 % іспанців упевнені: головним епіцентром корупції є саме державні установи, регіональна влада та муніципалітети. 74 % опитаних вважають, корупція – невід'ємна частина культури Іспанії, і що так склалося історично [6]. В контексті останнього, мабуть, доречно згадати, що ще півтора століття тому державні посади в Європі давали в придане, часто передавали у спадок, посади в колоніях продавали на офіційних аукціонах [3].

Наведені цифри не виглядають несподіваними з огляду на численні приклади різноманітних корупційних проявів в цій країні, як-от: в Андалусії чиновники привласнили фінанси, виділені ЄС на перекваліфікацію безробітних; там же чиновники привласнювали не лише фінанси на професійну перепідготовку безробітних, але й не за призначенням використовували кошти європейських фондів для допомоги особам, яких достроково відправляли на пенсію для «омоложення» кадрів – ці гроші виписувалися на неіснуючих «мертвих душ» і привласнювалися; Народну партію викрили у веденні упродовж вісімнадцяти років подвійної бухгалтерії; у хабарництві звинувачують низку політиків, урядовців і навіть членів королівської сім'ї тощо.

Справи щодо політичної корупції є складними у розслідуванні й розтягуються на роки. Наприклад, довгострокове розслідування, відоме як «справа Гюртеля» (Gürtel) щодо корупції Народної партії, триває вже 10 років (від 2007 р.) і лише наприкінці 2106 р. передане до суду. У цій справі фігурують 37 осіб (у т. ч. провідні діячі цієї партії), які утворювали корупційну мережу. Їх звинувачують у неправомірній фінансовій вигоді в обмін на контракти, скеруванні грошових пожертв, зроблених на користь партії, окремим чиновникам тощо. Злочинна мережа, очолювана бізнесменом Ф. Корреа (його називали

«Дон Вито 2–3%», проводячи паралелі з Доном Корлеоне з «Хрещеного батька»), утримувала політиків із Народної партії.

Зауважимо, що коли громадськості (завдяки газеті «El País») стало відомо про «сірі зарплати» політиків, це викликало хвилю протестів іспанської громадськості [4]. Вони уможливилися не в останню чергу завдяки новим медіа. Наприклад, онлайн-петиція на Change.org зібрала у 2013 р. 100 тис. підписів лише за перші 10 годин на вимогу відставки уряду, а на момент завершення кампанії її підписало 1 млн 260 тис. 786 підписантів (очікуваних 2 млн підписів зібрати все ж не вдалося) [14]. У Twitter та Facebook теж було проведено масові інформаційні шторми з поширення хештегів (на взірець #lospapelesdebárcenas, #DondeestaRajoy), інтернет-мемів тощо; у їх основі були прізвиська та образи тогочасного прем'єр-міністра, лідера Народної партії М. Рахоя та скарбничого партії Л. Барсенаса.

Фінансові зловживання допускали не лише провладні, але й опозиційні партії. Наприклад: а) очільники Іспанської соціалістичної робітничої партії в Андалузії привласнили великі суми, виділені ЄС на професійну перепідготовку робітників (про це ми уже згадували вище); б) у лідерів Каталонської націоналістичної партії «Конвергенція і союз Каталонії» у січні 2012 р. виявили багатомільйонні рахунки в закордонних банках.

Монарша посада завше була сповнена величного символізму; вона уособлює державність, і тим прикрішим є корупційні звинувачення проти таких символічних осіб. У контексті нашого дослідження фігурують найперше податкові злочини сестри короля Іспанії Філіпа VI інфанти Крістіни (ухиляння від сплати податків; покарана штрафом 265 тис. євро) та її чоловіка І. Урдангаріна (підробка документів, відмивання грошей (5,8 млн євро) на посаді керівника громадського фонду «Instituto Noos»; ця організація була прикриттям для отримання великих сум із бюджетів Балеарських островів та Валенсії й їх подальшого привласнення невеликою групою осіб; у лютому 2017 р. засуджений до 6 років і 3 місяців ув'язнення). По цій же справі засуджений і колишній очільник Балеарських островів Ж. Мейтас (3 роки і 8 місяців ув'язнення) [16]. Опитування громадської думки засвідчили: через цю гучну справу репутація іспанських монархів зіпсована, а популярність короля Хуана Карлоса знизилась у кілька разів в останні роки його правління (зрікся влади на користь свого сина Феліпе IV 19.06.2014 р.).

Видається, що корупційний скандал щодо Народної партії, опозиційних об'єднань громадян, а також обвинувачення членів королівської родини, істотно вплинули на зниження починаючи від 2013 р. Індексу сприйняття корупції, який визначає Transparency International. У 2016 р. Іспанія зайняла 43 місце (58 пунктів зі 100 можливих); для порівняння: у 2012 р. індекс був 65 пунктів.

Власне «подяки» партіям за контракти та інші послуги до внесення змін у законодавство було проконтролювати дуже складно. Адже ні спонсори, ні партії нормативно не були зобов'язані звітувати про свої відносини в системі спонсорських підтримок; партійні фонди ніколи не ревізувалися органами державного контролю.

У січні 2013 р. уряд Іспанії виступив із антикорупційною ініціативою – «Антикорупційним пактом», а парламент схвалив його, отримавши підтримку більшості з партій, представлених у законодавчому органі (26.02.2013 р.). Пакт за задумом був покликаний припинити нецільове використання державних і партійних фондів [10]. «Антикорупційний пакт» зобов'язує усі партії, які підписали його, публікувати фінансові звіти та періодично проводити незалежний аудит своїх фінансів. Пактом передбачалося, що положення прийнятого у 2012 році закону про прозорість, який стосувався лиш високопосадовців, розповсюджується на усіх політичних діячів (публікація даних про доходи політиків, інформація про поїздки, об'єкти власності). Призначення на високі партійні посади теж повинні бути обґрунтовані, щоб не допускати протекцій. Очевидно, що поява такого пакту була зумовлена великим розчаруванням іспанців у політиках саме з

огляду на часті корупційні скандали. «Антикорупційний пакт» за задумом мав укріпити довіру населення до політичної діяльності загалом.

Одночасно з прийняттям «Антикорупційного пакту» парламент схвалив урядовий проект «Статус високопосадових державних службовців». Відповідно до цього документа, така категорія громадян зобов'язані щорічно декларувати доходи та майно. Після завершення перебування на посаді, державним службовцем подається окрема декларація, яка дозволятиме громадськості та антикорупційним органам виявити, чи відповідали витрати чиновника його доходам. Це стосується навіть особи монарха.

Із 01.01.2014 р. вступив у дію закон «Про прозорість, доступність інформації та доброчесність правління», який зобов'язує політичні партії звітувати про свої фінанси перед органами державного контролю. Також контролюючі державні органи отримали право регулярних перевірок партійних кас. Партії зобов'язані у місячний строк відповідати на запити громадськості про отримані надходження. Водночас і спонсори партій повинні декларувати свою допомогу партійним організаціям. Така звітність є необхідною, адже членські внески не становлять основу партійного бюджету²² для фінансування партійних структур, тому компенсуються з інших джерел. Такими джерелами в Іспанії виступають:

- державне фінансування для партій, представлених у парламенті (Генеральних кортесах). Розмір фінансування корелюється з кількістю місць у законодавчому органі. Наприклад, у 2012 році дві тогочасні провідні партії (Народна партія та Іспанська соціалістична робітничка партія) майже порівну розділили 50 млн євро з держбюджету [9];
- приватні пожертви у партійну скарбницю. Ще у 2007 році був прийняте (у 2012 доповнене) законодавство, яке унормувало розмір спонсорської допомоги від однієї і тієї ж фізичної чи юридичної особи у розмірі не більше 100 тис. євро на рік. Жертводавці ніяким чином не повинні бути пов'язані з державними адміністративними структурами. Наприклад, підприємства-спонсори не повинні мати державної дольової участі, контрактів на виконання громадських робіт, отримувати разові субсидії від державної адміністрації будь-якого рівня.

Наприкінці 2014 р. був запущений урядовий портал www.transparencia.gob.es. Його створили на виконання закону «Про транспарентність, доступність інформації й адекватне державне правління». На момент запуску портал давав доступ до 530 тис. архівних документів. Сервіс за задумом мав зробити прозорішою діяльність державних структур, а також громадських організацій, які отримують державні дотації [11]. На порталі розміщується не лише інформація про чиновників, а й усі законопроекти, над якими ведеться робота. На окремому розділі порталу оприлюднюється інформація щодо фінансово-економічної діяльності адміністрації: контракти, державні закупівлі, субсидії для приватного бізнесу та громадського сектора; дані аудиторських перевірок державних структур (включно з королівським двором, двома палатами парламенту); оприлюднюється оцінка державної власності, яка підлягає приватизації; інформація про доходи високопосадовців, у тому числі урядовців. Будь-хто з громадян Іспанії, вказавши номер свого посвідчення особи, може зробити на порталі запит на інформацію, котра його цікавить, якщо така не була оприлюднена досі; у 30-денний термін відповідь має бути представлена, а відмова її надати може обґрунтуватися лише безпековими інтересами.

Для виконання такого надскладного завдання, якою є боротьба з політичною корупцією, Іспанія підтримує та доєднується до різноманітних новітніх антикорупційних ініціатив. Наприклад, у квітні 2017 р. 16 державами-учасницями ЄС, у т. ч. й Іспанією, було оголошено про створення прокуратури для боротьби з корупцією (для розслідування корупційних злочинів, скоєних проти фінансових інтересів ЄС) [12].

Отже, до антикорупційних новацій в іспанській політиці віднесемо:

²² До прикладу, річний членський внесок Народної партії становить лише близько 20 євро на рік.

– унормування оприлюднення декларацій про інтереси, доходи та майно. Декларації про інтереси членів парламенту та місцевих виборних посадовців можуть бути отримані за запитом будь-якої зацікавленої особи;

– встановлення обмежень на обіймання певних посад і заняття певними видами діяльності після припинення повноважень на посаді державного службовця: упродовж двох років після припинення таких повноважень, особа, що обіймала політичну посаду, не має права працювати у приватній компанії, яка пов'язана контрактними, регуляторними зв'язками або через пряме підпорядкування з органом, посаду в якому обіймала ця особа;

– обов'язковість декларування подарунків для членів уряду й осіб, які обіймають політичні посади;

– публічний контроль за партійними фінансами, передбачаються звітування, встановлені ліміти на приватні та корпоративні внески, лімітовані іноземні внески, встановлені ліміти на витрати [7, с. 20];

– дозволені пожертви від профсоюзів і корпорацій. Максимальний розмір анонімної пожертви – 5 % від обсягу державного фінансування. Іноземні пожертви заборонені;

– визначено умови надання державної підтримки політичним партіям: а) представленість партії у парламенті; б) отримання партією не менше 3 % голосів виборців на попередніх виборах. Форма державної підтримки виражається у загальному нецільовому фінансуванні. Загальна сума визначається парламентом; 1/3 цієї суми розподіляється між представленими у парламенті партіями залежно від кількості місць, що належать їм у нижній палаті; 2/3 суми розподіляється між усіма партіями, що взяли участь у виборах, пропорційно кількості здобутих ними голосів на свою підтримку.

Але, як бачимо з іспанської практики політичної корупції, недостатньо прийняти антикорупційні закони, спрямовані на уможливлення прозорості політики. Найперше необхідна воля та послідовність у їх виконанні політичними акторами. На цьому акцентував глава держави, король Феліпе IV, який у виступі наприкінці 2016 р. у іспанському парламенті наголосив на необхідності остаточного вирішення проблеми політичної корупції у країні. «Оновлення державного життя – питання принципу, волі та рішучості. Це питання порядку роботи нашої правової держави та необхідна умова для відновлення довіри громадян. У цьому сенсі етичні цінності повинні надихнути наше державне життя. Корупція, яка обурила громадську думку в нашій країні, і з якою треба твердо боротися, повинна залишитися сумною згадкою про наслідки хвороби, яку ми маємо перемогти» [8].

Але таку політичну волю не достатньо лишень декларувати з високих трибун, а й демонструвати власним стилем життя. Натомість особи, які мають уособлювати «чистоту рук» іспанської влади, постійно стають фігурантами корупційних справ. Так, на початку червня 2017 р. очільник антикорупційного підрозділу іспанської прокуратури М. Мойш подав у відставку після того, як громадськості стало відомо, що він від 2012 р. був співвласником (25% акцій) підприємства в офшорній зоні (Панама) [13].

На сьогодні досвід Іспанії є цінним як із точки зору вивчення пошуку механізму боротьби з політичною корупцією, так і точки зору оцінки його ефективності. На жаль, цей механізм, попри окремі інновації, не приніс поки що істотних змін. На побутовому рівні і далі звучать аргументи про політичну корупцію як «історичну традицію», «частину національної політичної культури», «генетичну особливість національного характеру» тощо. Але політичну корупцію, на нашу думку, подолати можна – розвиваючи глибокі демократичні традиції, незалежні медіа, уможливлючи освіченість населення та високий рівень добробуту.

Поки що демократичні традиції в Іспанії порівняно слабкі (перехід від тоталітарного режиму до багатопартійності відбувся лише наприкінці 1970-х років). Медіа в своїй більшості є залежними (контролюються та виконують інформаційні замовлення певних політичних сил). Рівень добробуту населення за європейськими стандартами невисокий. За

рівнем освіченості Іспанія займає нижчі позиції в ЄС. За рівнем громадянської відповідальності Іспанія набагато відстала від інших європейських країн, найперше Північної Європи; до прикладу 70 % мерів, які перебували під слідством за підозрою у корупції, були знову ж переобрані на посаду. За такої ситуації державі необхідно якнайбільше заохочувати вільні медіа та виховувати народ дусі демократичних цінностей; в іншому випадку країна може перетворитися на новітню клептократію.

Список використаної літератури

1. Барановская М. Transparency International: Коррупция препятствует выходу из кризиса. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://p.dw.com/p/158pe> ; Baranovskaya M. Transparency International: Korruptsiya prepyatstvuyet vykhodu iz krizisa. [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://p.dw.com/p/158pe>
2. Дела Порта Д. Брудні оборудки: учасники, ресурси та механізми політичної корупції / Д. Дела Порта, А. Ванучі. – К. : Вид-во «К. І. С.», 2006. – 302 с. ; Dela Porta D. Brudni oborudky: uchasnyky, resursy ta mekhanizmy politychnoi koruptsii / D. Dela Porta, A. Vanuchi. – К. : Vyd-vo «K. I. S.», 2006. – 302 s.
3. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / кер. авт. кол. доц. І. О. Ревак. – Львів : ЛьвДУВС, 2011. – 220 с. ; 2. Koruptsiia: teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia / ker. avt. kol. dots. I. O. Revak. – Lviv : LvDUVS, 2011. – 220 s.
4. Массовая политическая коррупция в Испании вызывает новую волну возмущений. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.globalvoices.org/2013/02/07/21288/> ; Massovaya politicheskaya korruptsiya v Ispanii vyzyvayet novuyu volnu vozmushcheniy. [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <https://ru.globalvoices.org/2013/02/07/21288/>
5. Мовчан А. Іспанія на порозі політичної кризи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://commons.com.ua/en/ispaniya-na-porozi-politychnoyi-krizi/> ; Movchan A. Ispaniia na porozi politychnoi kryzy. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://commons.com.ua/en/ispaniya-na-porozi-politychnoyi-krizi/>
6. Олексеви́ч М. Проблеми Іспанії не в економіці, а в головах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/281946/problemy-ispaniyi-ne-v-ekonomitsi-a-v-golovah> ; Oleksevych M. Problemy Ispanii ne v ekonomitsi, a v holovakh. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://news.finance.ua/ua/news/-/281946/problemy-ispaniyi-ne-v-ekonomitsi-a-v-golovah>
7. Політична корупція: як розпізнати та подолати / За заг. ред. К. С. Давиденко; авт.-укл.: Таран В. В., Таран С. В., Грищенко І. Я. та ін. – К. : Ейдос, 2016. – 52 с. ; Politychna koruptsiia: yak rozpiznaty ta podolaty / Za zah. red. K. S. Davydenko; avt.-ukl.: Taran V. V., Taran S. V., Hryshchenko I. Ya. ta in. – К. : Eidos, 2016. – 52 s.
8. Фелипе VI: коррупция в Испании должна стать «печальным воспоминанием». [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://ria.ru/world/20161117/1481590101.html> ; Felipe VI: korruptsiya v Ispanii dolzhna stat «pechalnym vospominaniyem». [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <https://ria.ru/world/20161117/1481590101.html>
9. Черецкий В. В Испании взяли финансирование партий под контроль [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://p.dw.com/p/1AkEq> ; Cheretskiy V. V Ispanii vzyali finansirovaniye partiy pod control. [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://p.dw.com/p/1AkEq>
10. Черецкий В. В. Зачем Испании необходим «Антикоррупционный пакт». [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://p.dw.com/p/17SfT> ; Cheretskiy V. V. Zachem Ispanii neobkhodim «Antikorruptsionnyy pakt». [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://p.dw.com/p/17SfT>
11. Черецкий В. В. Интернет поможет Испании в борьбе с коррупцией. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://p.dw.com/p/1E2XE> ; Cheretskiy V. V. Internet pomozhet Ispanii v borbe s korruptsiyey. [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://p.dw.com/p/1E2XE>

12. European public prosecutor's office: 16 member states together to fight fraud against the EU budget. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/04/03-epo/>

13. Manuel Moix dimite como fiscal jefe Anticorrupción tras conocerse su sociedad en Panamá. [Electronic resource]. – Mode of access: http://politica.elpais.com/politica/2017/06/01/actualidad/1496304595_239167.html

14. No más corrupción en España: 2 millones para que Rajoy dimita #RajoyveteYA. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.change.org/p/no-m%C3%A1s-corrupci%C3%B3n-en-espa%C3%B1a-2-millones-para-que-rajoy-dimite-rajoyveteYA>

15. Summaries of the national chapters from the European. Anti-Corruption Report. [Electronic resource]. – Mode of access: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-67_en.htm

16. Seis años de cárcel para Urdangarin y absolución para la infanta Cristina. [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.lavanguardia.com/politica/20170217/4273936664/sentencia-caso-noos-urdangarin-infanta.html?aid=13P92Y.wghot>

Стаття надійшла до редакції: 04.06.2017 р.

I. Kushnarov

POLITICAL CORRUPTION IN SPAIN: TYPICAL MANIFESTATIONS AND DIRECTIONS OF COMBATING IT

The study analyzes political corruption in the countries of Southern Europe on the example of Spain. It emphasizes the correlation between the political corruption and the lingering financial and economic crisis that began in 2008. It is stated in the article that Spain belongs to the highly corrupt countries of EU, although many legislative innovations were adopted within the last five years in order to suspend the damaging effects of political corruption. It draws attention to the extremely high level of readiness for corruption among the Spanish population, transparency issues in financing of political parties, decline in the authority of monarchy institution due to corruption among the Trastámara dynasty. It notes a significant impact of corruption practices on public and private life in Spain.

The article addresses the permanent increase of distrust towards traditional parties, which is characteristic for Spain. It is determined as a result of constant corrupt acts among party institutions. As a result of the high level of distrust, after the parliamentary elections in 2015 the country was on the verge of large-scale political crisis (300 days without government).

Corruption is characteristic not only for the public authorities and political parties of Spain, but also for the monarchy institutions. It strongly undermines the authority of the state on the international stage. The article analyzes the problems with lawfulness, which arose on the grounds of corruption of Infanta Cristina and her husband I. Urdangarín (tax evasion, money laundering through a public fund).

For many years deep rooting of problems with insufficient reporting of budgetary expenditures, inefficiency and abuse in public administration sphere, poorly controlled by anti-corruption organs, were characteristic for Spain. But it was the beginning of the economic crisis in 2008 when the public opinion polls concluded a sharp increase in corruption. Spaniards defined government agencies, regional authorities, municipalities and political parties as the corruption epicenters. Corruption is such a massive and lingering problem in Spain that nowadays the Spaniards themselves see it as integral part of the country's culture.

However, the article draws attention also to the fact that in the recent year the government anti-corruption measures have intensified. A number of regulations obliging the political parties to report their finances to the state control bodies was adopted. The main task is to stop the misuse of state and party funds. Recently not only the high officials, but also all politicians have been obliged to publish data on their income, information about their trips, property objects etc. According to a newly introduced rule, a public servant after leaving his or her office has to declare

the income and property, which will make it possible for the concerned public and anti-corruption organs to check the compliance of reporting person's expenditures and incomes.

Despite the high number of legislative innovations in combating political corruption, the Spanish practice shows that adopting anti-corruption laws, aimed on enabling transparency of politics, is not enough. It also requires commitment and consistency of political actors in their implementation. It is an urgent problem not only for the country analyzed. The article states that this problem is characteristic also for Ukraine.

Keywords: *corruption, political corruption, Spain, People's Party.*

УДК 327.58:327.82

І.В. Макарук

«СХІДНА ПОЛІТИКА» ПОЛЬЩІ: ЕТАП ТВОРЕННЯ

В статті розглянуто початковий етап формування «східної політики» Республіки Польща у період з 1991 року по 2001 рік. Досліджується проблематика налагодження стосунків Польщі із новими державами пострадянського простору: Україною, Литвою і Білоруссю, які здобувши Незалежність постали на східних кордонах польської держави. Аналізуються складні виклики, які несуть у собі загрозу для стабільного розвитку у регіоні. До таких викликів відносяться: спільне історичне минуле, розвиток польських громад за кордоном, експансія католицької церкви та інше.

Ключові слова: *східна політика, східне партнерство, спільне історичне минуле, пострадянський простір, спільний кордон.*

Трансформація зовнішньополітичних ідей у Польщі, розпочалася у другій половині останньої чверті минулого століття. Саме розпад Радянського Союзу, стає тією точкою відліку, яка заклала в основу політичного курсу держави повне переосмислення історичної та політичної дійсності, яка стрімко змінювалася. Окрім прозахідної парадигми, перед Польщею постала, так звана, проблематика Східного напрямку. Тобто з'явилося два взаємно протилежні напрямки зовнішньої політики, які потребували стратегічної розробки. Розробка Західного напрямку була зрозумілою і майже не викликала сумнів у суспільних і політичних колах Польщі. Східний напрямок навпаки, вимагав повного переосмислення і розуміння шляхів розвитку. Польща опинилася перед необхідністю встановлення багаторівневих відносин з новими сусідніми країнами, які виникли на її східному кордоні. Україна, Білорусь, Литва - нові актори міжнародних відносин та регіональні гравці, які потенційно могли впливати на ситуацію у Центрально-Східному регіоні Європи. Аналітики, які займалися вивченням подальшого розвитку у регіоні розуміли, що цей вплив може бути, як стабілізуючим так і дестабілізуючим. Виходячи з даного контексту Польща почала розробку трьох нових, цілеспрямованих вектори своєї східної політики із врахуванням контексту історичних зав'язків між народами цих нових країн.

Історія формування Польщею «східної політики» кінця ХХ - початку ХХІ століття є предметом наукового інтересу широкого кола вчених. Зокрема, дослідженням даної тематики присвятили свої роботи І. Цепенда, І. Гурак, О. Бабак, І. Бабець, В. Борщевський, В. Гевко, Д. Горун, І. Гудзеляк, І. Гуцуляк, В. Дударьов, Г. Зеленько, К. Кіндрат, Л. Ковач, М. Лазарук, В. Мельник, В. Моцок, Я. Ошуркевич, Є. Савельєв, С. Стоєцький, Л. Чекаленко, Р. Федан, С. Швидяк, К. Marzeda, М. Menkiszak, К. Fedorowicz та інші.